

Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра класичної філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
факультету іноземних мов

Сулим В. Т.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія латинської мови

галузі знань 03 Гуманітарні науки

напряму підготовки 035 –Філологія

спеціалізації 035.08 Класичні мови та літератури (переклад включно): латинська-старогрецька, грецька мови та літератури

факультету іноземних мов

Історія латинської мови. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів за напрямом підготовки 035 Філологія, спеціалізації 035.08 Класичні мови та літератури (переклад включно). Львів, 2018.- 12 с.

Розробники: Чернюх Богдан Васильович, д.ф.н., доцент, завідувач кафедри класичної філології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри класичної філології

Протокол № 12 від 16 травня 2018 р.

Завідувач кафедри класичної філології

Чернюх Б.В.

“ 16 ” травня 2018 р

Затверджено рішенням Вченої ради факультету іноземних мов 30 серпня 2018 р., протокол № 1

© Чернюх Б. В., 2018
© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2018

1. Опис навчальної дисципліни

(Витяг з робочої програми навчальної дисципліни “Історія латинської мови”)

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр, назва)	Нормативна
Модулів – 4	Напрямок <u>035 Філологія</u> (шифр, назва)	<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 5	Спеціалізація (професійне спрямування) Класичні мови та літератури (переклад включно): латинська–старогрецька, грецька мови і літератури	3-й
Курсова робота		<i>Семестр</i>
		1-2-й
Загальна кількість годин - 120		<i>Лекції</i>
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1, 75	Бакалавр	64 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		год.
		<i>Лабораторні</i>
		<i>Самостійна робота</i>
		56 год.
	ІНДЗ:	
	Вид контролю: залік, іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: навчити студентів розуміти історичні закономірності та напрями розвитку фонетичної і морфологічної системи латинської мови

Завдання: дати відомості з історичної фонетики та морфології латинської мови; підготувати студентів до роботи з ранньолатинським мовним матеріалом

Після завершення цього курсу студент буде :

- **знати**: основні закономірності історичного розвитку фонетичної та морфологічної системи латинської мови; походження та шляхи розвитку латинських голосних, приголосних та дифтонгів; основні фонетичні закони латинської мови походження відмінкових та особових закінчень, історію розвитку іменних і дієслівних форм; методологію студій у галузі філології, термінологію та специфіку; розуміти мову як систему комунікації у ході її історичного розвитку, знати теорії виникнення мови, періодизацію латинської мови, розвиток її лексики, морфології та синтаксису, розвиток латинської мови та її перехід до сучасних романських мов; розуміти основи порівняльного та порівняльно-історичного мовознавчих методів.

-**вміти**: володіти практичними навичками інтерпретації та лінгвістичного аналізу оригінальних латинських різножанрових текстів; працювати з латинськими текстами різних історичних періодів; встановлювати відповідники архаїчних та діалектних форм нормам класичної латині; розпізнавати форми, які належать різним періодам розвитку латинської мови; пояснити шляхи розвитку латинських голосних, приголосних та дифтонгів у діахронії; використовувати знання з історичної граматики у практичній діяльності при роботі з текстом; мати необхідну компетенцію для написання наукового тексту; обирати правильний підхід до філологічного дослідження.

Після закінчення курсу студент **отримає і розвине загальні та фахові компетентності**: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; системні знання про історію та розвиток латинської мови.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Місце латинської мови серед інших індоєвропейських мов

Тема 1. Джерела вивчення історії латинської мови.

Тема 2 . Італійські мови, їх вплив на латинську. Мовні контакти

Тема 3. Періодизація розвитку латинської мови. Народна і літературна латинь.

Змістовий модуль 2. Латинський вокалізм

Тема 4. Походження і розвиток латинського алфавіту. Історія латинських графем.

Тема 5. Характер латинського наголосу. Правила наголошування. Проклітики. Енклітики.

Тема 6. Система голосних латинської мови

Тема 7. Монофтонгізація дифтонгів на початку слова. Зміна якості голосних у середині слова у відкритих і закритих складах.

Тема 8. Монофтонгізація дифтонгів в середині слова. Монофтонгізація дифтонгів в кінці слова.

Тема 9. Зміни якості голосних у кінці слова. Зміни голосних під впливом сусідніх фонем

Тема .10 Чергування голосних. Злиття голосних

Тема 11. Подовження голосних.

Тема 12. Скорочення голосних

Тема 13. Синкопа, апокопа, анаптика.

Змістовий модуль 3. Латинський консонантизм

Тема 14. Система приголосних латинської мови: її походження та розвиток

Тема 15. Подвоєння приголосних. Спрощення подвійних приголосних.

Тема 16. Асиміляція приголосних. Особливості розвитку груп приголосних

Змістовий модуль 4. Розвиток іменних частин мови

Тема 17. Граматичні категорії іменника. Історія відмінкових закінчень іменників I відміни. Іменники грецького походження.

Тема 18. Історія відмінкових закінчень іменників II відміни. Іменники грецького походження.

Тема 19. Історія відмінкових закінчень іменників III відміни. Іменники грецького походження.

Тема 20. Історія відмінкових закінчень іменників IV і V відміни.

Тема 21. Прикметник. Ступені порівняння прикметників. Прислівник

Тема 22. Займенник. Особові і зворотний займенники. Присвійні займенники

Тема 23. Вказівні займенники.

Тема 24. Питальні та відносний займенники. Займенникові прикметники. Числівники

Тема 25. Граматичні категорії латинського дієслова. Особові закінчення активного і пасивного стану

Тема 26. Походження форм інфекта. Типи основ інфекта.

Тема 27. Походження форм перфекта. Особові закінчення перфекта. Кореневі утворення. Типи основ перфекта.

Тема 28. Іменні віддієслівні форми: participium praesentis activi, participium perfecti passivi, supinum, gerundium, gerundivum. Participium futuri. Інфінітиви

Тема 29. Неправильні та недостатні дієслова.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма		Заочна форма	
	Усього	у тому числі		у тому числі

		л	п	лаб	інд	ср	Усього	л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
I семестр												
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Місце латинської мови серед інших індоєвропейських мов												
Тема 1. Джерела вивчення історії латинської мови	2	2										
Тема 2. Італійські мови, їх вплив на латинську. Мовні контакти	6	2				4						
Тема 3. Періодизація розвитку латинської мови. Народна і літературна латинь	2	2										
Разом – зм. модуль 1	10	6				4						
Змістовий модуль 2. Латинський вокалізм												
Тема 4. Походження і розвиток латинського алфавіту. Історія латинських графем.	2	2										
Тема 5. Латинський наголос.	4	2				2						
Тема 6. Зміни у системі голосних і дифтонгів. Система голосних латинської мови. Монофтонгізація дифтонгів на початку слова. Зміна якості голосних у середині слова у відкритих і закритих складах.	8	2				6						
Тема 7. Монофтонгізація дифтонгів в середині та кінці слова.	2	2										
Тема 8. Зміни якості голосних у кінці слова. Зміни голосних під впливом сусідніх фонем	2	2										
Модуль 2												

Тема 9 Чергування голосних. Злиття голосних	2	2										
Тема 10. Подовження голосних.	2	2										
Тема 11. Скорочення голосних	2	2										
Тема 12. Синкопа, апокопа, анаптика.	2	2										
Разом – зм. Модуль 2	26	18				8						
Змістовий модуль 3. Латинський консонантизм												
Тема 13. Розвиток латинських приголосних Подвоєння приголосних. Спрощення подвійних приголосних.	8	2				6						
Тема 14. Асиміляція приголосних. Особливості розвитку груп приголосних	14	4				10						
Тема 15. Метатеза. Гаплогія. Епентеза	2	2										
Разом – зм. Модуль 3	24	8				16						
II семестр Модуль 3												
Змістовий модуль 4. Розвиток іменних частин мови												
Тема 16. Історія відмінкових закінчень. Граматичні категорії іменника. Історія відмінкових закінчень іменників I відміни.	4	2				2						
Тема 17. Історія відмінкових закінчень іменників II відміни.	4	2				2						

Тема 18. Історія відмінкових закінчень іменників III відміни.	4	2			2						
Тема 19. Історія відмінкових закінчень іменників IV – V відміни.	2	2									
Тема 20. Займенникова система латинської мови. Особові і зворотний займенники. Присвійні займенники	2	2									
Тема 21. Вказівні займенники.	2	2									
Тема 22. Питальні та відносний займенники.	6	2			4						
Тема 23. Історія розвитку прикметникових та прислівникових форм. Розподіл прикметників за родовими закінченнями. Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння	4	2			2						
Разом – зм. модуль 3	28	16			12						
Модуль 4											
Змістовий модуль 5. Історія розвитку дієслівних форм											
Тема 24. Історія розвитку дієслівних форм Система дієслівних категорій. «Первинні» і «вторинні» закінчення. Особові закінчення активного стану. Особові закінчення пасивного стану	2	2									
Тема 25. Форми системи інфекта:	8	2			6						

Praesens, imperfectum, futurum I indicativi, Praesens та imperfectum coniunctivi, Imperativus praesentis et futuri.											
Тема 26. Походження форм перфекта. Особові закінчення perfectum indicativi activi. Утворення форм plusquamperfectum, futurum II activi, perfectum, plusquamperfectum coniunctivi activi. Кореневі дієслівні утворення,	6	2			4						
Тема 27. Іменні віддієслівні форми: participium praesentis activi, participium perfecti passivi, supinum, gerundium, gerundivum. Participium futuri. Інфінітиви	6	6									
Тема 28. Неправильні та недостатні дієслова.	10	4			6						
Разом – зм. модуль 5	32	16			16						
Усього годин	120	64			56						

6. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Джерела вивчення історії латинської мови	2
2	Італійські мови, їх вплив на латинську.	2
3	Періодизація розвитку латинської мови. Народна і літературна латинь.	2
4	Походження і розвиток латинського алфавіту. Історія латинських графем.	2
5	Характер латинського наголосу. Правила наголошування. Проклітики. Енклітики.	2

6	Система голосних латинської мови. Монофтонгізація дифтонгів на початку слова. Зміна якості голосних у середині слова у відкритих і закритих складах.	2
7	Монофтонгізація дифтонгів в середині та кінці слова.	2
8	Зміни якості голосних у кінці слова. Зміни голосних під впливом сусідніх фонем	2
9	Чергування голосних. Злиття голосних.	2
10	Подовження голосних. Скорочення голосних	4
11	Синкопа, апокопа, анаптика.	2
12	Система приголосних латинської мови. Подвоєння приголосних. Спрощення подвійних приголосних.	2
13	Асиміляція приголосних	4
14	Метатеза. Гаплогія. Епентеза	2
15	Граматичні категорії іменника. Історія відмінкових закінчень іменників I відміни	2
16	Історія відмінкових закінчень іменників II відміни	2
17	Історія відмінкових закінчень іменників III відміни.	2
18	Історія відмінкових закінчень іменників IV і V відміни.	2
19	Займенник. Особові і зворотний займенники. Присвійні займенники	2
20	Вказівні займенники	2
21	Питальні та відносний займенники	2
22	Прикметник. Ступені порівняння прикметників. Суплетивні ступені порівняння. Описові ступені порівняння.	2
23	Граматичні категорії латинського дієслова. Особові закінчення активного і пасивного стану.	2
24	Походження форм інфекта.	2
25	Походження форм перфекта. Особові закінчення перфекта. Кореневі утворення.	2
26	Іменні форми системи інфекта: participium praesentis activi, participium perfecti passivi, supinum, gerundium, gerundivum. Participium futuri. Інфінітиви	6
27	Неправильні дієслова. Недостатні дієслова	4

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Індоевропейські мови. Мови стародавньої Італії	4
2	Особливості постановки наголосу	2
3	Система індоевропейських голосних і дифтонгів та їх відображення у латинській мові	6
5	Індоевропейські приголосні та їх відображення на латинському ґрунті	6
6	Особливості розвитку груп приголосних	6
7	Дисиміляція приголосних	4
10	Іменники грецького походження	6
13	Прислівник	2
14	Займенникові прикметники. Числівник	4
17	Типи основ інфекта	6
18	Типи основ перфекта	4
19	Підготовка до іспиту	6
	Разом	38

10. Методи контролю

Модульні контрольні роботи, іспит.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

11. Оцінювання

I семестр: 2 модульні контрольні роботи максимально по 50 балів за кожно.
Максимальна семестрова оцінка: 100 балів.

II семестр: 2 модульні контрольні роботи (максимально по 25 балів за кожно) –
50 % підсумкової оцінки, іспит – 50 % семестрової оцінки. Максимальна
семестрова оцінка – 100 балів

Шкала оцінювання: Університету , національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	<i>Відмінно</i>	<i>Відмінно</i>	<i>Зараховано</i>
81-89	B	<i>Дуже добре</i>	<i>Добре</i>	
71-80	C	<i>Добре</i>		
61-70	D	<i>Задовільно</i>	<i>Задовільно</i>	
51-60	E	<i>Достатньо</i>		

12. Методичне забезпечення

1. .Карти стародавньої Італії
2. Зображення латинських написів

13. Рекомендована література

Базова

1. Чернюх Б. В. Исторична грамати́ка латинської мови. Підручник.-Львів: ВЦ ЛНУ, 2008.-292 с.
2. Тронский И.М. Историческая грамматика латинского языка.-М: Индрик, 2001.(Режим доступу: <https://bibliotekaantiqua.files.wordpress.com/2015/07/37-d0b8d181d182d0bed180d0b8d187d0b5d181d0bad0b0d18f-d0b3d180d0b0d0bcd0bcd0b0d182d0b8d0bad0b0-d0bbd0b0d182d0b8d0bdd181d0bad0bed0b3d0be.pdf>)
3. Нидерман М. Историческая фонетика латинського языка.М.: Изд-во иностр. литературы, 1949.- 190 с. (2- вид. – М:Эдиториал УРСС, 2001) (режим доступу: <http://linguaeterna.com/ru/enchir/niderman01.pdf>)

4. Эрну А. Историческая морфология латинского языка. - М.: Эдиториал УРСС, 2010.- 312 с. (режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/470580/>)
5. Sihler A. L. New Comparative Grammar of Greek and Latin.-Oxford: Oxford University Press, 1995. — 1416 p. (режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/2314136/>)
6. Baldi Ph. The foundations of Latin.- Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 1999. — xxvii, 534 p. (режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/2222510/>)
7. Meiser G. Historische Laut - und Formenlehre der lateinischen Sprache.- Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 2006 - 258 p. (режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/1142286/>)

Допоміжна

1. Тронский И.М. Очерки из истории латинского языка.-М.: Изд-во АН СССР, 1953.- 274 с. (Режим доступа: <https://www.twirpx.com/file/1546773/>)
2. Гамкрелидзе Т.В., Иванов В.В. Индоевропейский язык и индоевропейцы. –Тбилиси: Изд-во Тбилисского ун-та, 1984.- 1328 с. (режим доступа: <http://nevmenandr.net/scientia/ielang.pdf>)
3. Palmer L. R. The Latin Language.-London:Penguin, 1954.- р. (режим доступа: <https://archive.org/details/PalmerTheLatinLanguage>)
4. Meillet A. Esquisse d'une histoire de la langue latine.-Paris: Klincksieck, 1928 (режим доступа: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k935298p/f7.image>)
5. Safarewicz J. Historische lateinische Grammatik.-Halle (Saale), 1969

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.evolpub.com/LCA/VTLhome.html> (мови стародавньої Італії)
2. http://cil.bbaw.de/cil_en/index_en.html (Corpus inscriptionum Latinarum online)
3. <http://www.indo-european.nl/%5Cindex2.html> (етимологічні словники індоевропейських мов)